

Szomorú tapasztalatok

Ki ne ismerné a MOM kultúrpalotáját? Jellegzetes, köríves homlokzatának fényképe az egész világsajtót bejárta; színház- és mozitermében gyakran vendégeskednek külföldi kulturális küldöttek.

Haj, sok könyvtáros irigykedik magában: »...ha én ott lehetnék könyvtáros!...«; és pazar könyvtártermeket képzel a ragyogó márványhomlokzat mögé.

Magam is ekként vélekedtem és most képzeljék el megdöbbenésemet, amikor bevezettek egy kicsiny, kb. 3×5 méteres helyiségéskébe! Mert ebben a monumentális épületben — a sok tucat szoba közül — csupán egy emeleti fürdőszoba akadt a könyvtár részére. Több mint 10.000 kötet könyv szorong a megfordulásra is szűk raktárban és ha az 1300 olvasó közül egyszerre öten érkeznek, az egyiknek a folyosón kell várakoznia, mert *annyian* már nem férnek el a szűk kölcsönzőben.

A jelenség még akkor is megdöbbentene, ha magában állana. De eléggé általános betegség, s a neve »helyiség-hiány« lehetne.

Egyik legnagyobb textilüzemünk a Kistext. Könyvtára az ú. n. »kultúrépületben« van, a nagyterem bejáratával szemközt. Ideális hely — gondoltam — az előcsarnokban sokan megfordulnak. *Ideális hely* — vélekedtek az illetékesek is — *ha már itt a könyvtár, nincs szükség külön ruhatárra. Elvégre ez is »tár«, az is »tár«... Nem igaz?* — És hiába tiltakozott a könyvtárosnő 800 olvasó, valamint 12.000 kötet nevében — az ÜB ragaszkodott hozzá, hogy rendezvényeknél a könyvtárat ruhatárrá alakítsák át. Nemcsak a gyári, hanem a külső rendezvényeknek is! *A ruhatáros megbízható, vigyáz a könyvekre* — érvelnek az illetékesek. Virág elvtársnőnek mégis el-tűnt már két saját könyve. A többi majd a leltározásnál derül ki... A polcok roskatagok, televerve »alkasztó szögekkel«. Csak arra vagyunk kíváncsiak, ki mer ilyen felelőtlenül rendelkezni a dolgozók vagyonával?

Egyforma tervek szerint épült a Hazai Fésűsfonó és a Pamuttextilművek modern kultúrotthona. Sajnos, mindkettőben rendkívül szűk a könyvtárhelyiség, a polcok a mennyezetig érnek, azaz a felső 4 sorban holt anyag hever.

Mindkét helyen tágas, nagyszerű olvasóterem van, a raktárhelyiséget ki lehetne bővíteni az olvasóteremből, csakhogy azokban értekezleteket tartanak és sem eredeti céljára, sem bővítésre nem akarják odaengedni a könyvtárnak. (A Pamuttextilművek »olvasójában« álló két darab kétszemélyes rekamié (!) vélenyem szerint még értekezésszobában is rosszul hat.) De most még ezt az »olvasót« is el akarják venni, mert »nincs kihasználva«. Arra nem gondolnak, hogy eddig nem hagyták kihasználni. A könyvtárosnő kitűnő kezdeményezése — hogy tudniillik a vidékről bejárók és a megfelelő lakással nem rendelkezők pihenjenek, olvassanak, melegedjenek az olvasóteremben — azért fulladt kudarcba, mert az ottülőket »kizavarták« az értekezők. Ugyanakkor a billiárdterem vígan pöffeszkedik, pedig legfeljebb huszan-ötvenen játszanak a gyárban, míg a könyvtárat 600 ember látogatja. Miért van hát éppen a könyvtár útban? Az emeleti »pihenőszoba« meg egyenesen felesleges lenne, ha nyugton hagynák az olvasótermet, hiszen itt is pihenhetnének, üldögélhetnének az emberek.

A Ruggyantaárugyárban sötét, hátsó szobába dugták a könyvtárat, a Goldbergerben és az Alumíniumgyárban az ebédelőben szoronganak a könyvszelekrények. Más gyárakban a félig-meddig megfelelő helyiséget rosszul, szakszerűtlenül rendezték be.

Persze találtam ízléssel, szakszerűen, gondosan berendezett, kitűnő, tágas üzemi könyvtárhelyiséget is: a MÁVAG-ban. Ez a mintakönyvtárnak nyugodtan nevezhető könyvtár nem magától, de még csak nem is a gyárvezetőség jólelkűségéből teremtdött. Őt esztendővel ezelőtt még Szőke Emil is szűk, sötét helyiségben szorongott könyveivel és olvasóival.

Hiába kilincselte Szőke elvtárs. Az ÜB-nek nem volt pénze, a szakszervezetnek sem, sőt a vállalatvezetőnek és a beruházási osztálynak sem. Az ügy reménytelennek látszott. Mégsem adta fel a harcot. Egyik jó olvasójának, Ágotai elvtársnak, a beruházási osztály ellenőrének elpanaszolta a könyvtár baját. »Gyere fel, megnézzük, mit tehetünk...« mondotta Ágotai és valóban segített a pénzt megszerezni. Az asztalosműhely-

nek nem volt deszkája, Agotai azt is előteremtette. Félév múlva ott állottak a nyers polcok, mert most meg nem volt olajfesték. Akkor egy másik régi olvasójához, a festőműhely vezetőjéhez folyamodott Szőke Emil és nemsokára elkészült a könyvtár vadonatúj berendezése, melynek megtervezésében Kéki Béla, a Műszaki Egyetem könyvtárának osztályvezetője segített. Neki köszönhető, hogy a legmodernebb, ú. n. »harántpolcos« rendszert láthatjuk a MÁVAG könyvtárában. Az olvasó is szép, tágas, ízléssel berendezett terem, a falakon körben a MÁVAG képzőművészeinek festményei. Meglehetősen sokan ülnek az asztaloknál, olvasnak, pihennek, tanulnak, az irodalmi kör is itt tartja összejöveteleit.

Mind ezt azért mondtam el, mert a helyiség és minden egyéb kérdésben nemcsak az ÜB- és a vállalatvezetők a felelősök. A könyvtárosnak sem szabad csak a vezetőségekre panaszkodnia: tudnia kell küzdeni és sarkára állani könyvtára érdekében.

Nekem teljességgel érthetetlen az olyan eset is, amit a Klement Gottwald Villamossági Gyárban tapasztaltam. A könyvtárvezető szavát semmibe veszik, munkatársát hetekre más munkára viszik el a könyvtártól, stb. Az ÜB nemtörődősége túl itt már egy másik, kényes és súlyos problémába is ütközzünk: egyre gazdagabb állományú üzemi könyvtáraink jórésztben nincsenek megfelelően képzett könyvtárosok.

K. M. fiatal, 22 esztendőös lány, jelenleg semmiféle iskolára, tanfolyamra nem jár, holott mindössze 8 elemije van és Budapest egyik legnagyobb üzemi könyvtárát vezeti. Vele történt meg, hogy valaki Csehov könyvet kért, mire azt felelte: »Csak a Tartuffe van bent... Ilyet még »tévedni« sem szabad! Pedig amúgy mozgékony, tevékeny, lelkes leány, de itt, a főváros egyik legnagyobb üzemi könyvtárában már nemcsak tűrhető könyvtári munkának kellene folynia, hanem alapos módszertani tevékenységnek is. Ahhoz, hogy valaki ezer meg ezer olvasóval beszélgetni, vitatkozni tudjon, komoly képzettség kell. A képzettség egyúttal tekintélyt is jelent. Ha az olvasók és az ÜB látja, hogy olyan emberrel áll szemközt, aki többet tud náluk, akkor adnak a szavára és nem egzecíroztatják. Tapasztalatból mondom ezt.

V. M., a Kistext könyvtárosnöje népi

táncos, talán ezért is tették meg könyvtárosnak. Ami még nem lenne baj, csak hogy még most is oda-odahagyja a kölcsönzést egy-egy táncpróbáért. Ilyenformán nem csoda, ha nincs kellő tekintélye ahhoz, hogy a ruhatárkérdésben eredményt érjen el. D. J. úgy került a Pamuttextilművek könyvtárába, hogy a Textilszakszervezetben betöltött munkaköre megszűnt. Tanfolyamot nem végzett. A Ruggyantaárugyár könyvtárosnöje, D. F.-né az ÜB gazdasági felelőse volt; a Beloiannisz-gyár könyvtárosnöje a sajtófelelősségből csöppent a könyvek birodalmába. Semmiféle szakképzettségük nincs.

Ez, így, nincs rendjén. A könyvtáros személyének kiválasztásánál én két szempontot említek. Először: legyen benne hivatástudat, szerezze az embereket és a könyvet; a másik ezzel összefügg: legyen sokoldalúan művelt és képzett. Az első feltétel elengedhetetlen, a másik megszerezhető. Mert tény, hogy egyik-másik »behelyezett« munkaerőből kiváló könyvtáros válhatik, ha szereti a könyvet!

D. I., D. F. és többen már eddig is példamutató eredményeket értek el, kiváló könyvtárosokká válhatnak, van bennük tehetség és akarat, de ha nem teremtik meg számukra az alapos továbbképzés jó feltételeit, akkor lemaradnak, kieshetnek a könyvtárból, akár csak K. M., ha nem fog hozzá sürgősen a továbbtanuláshoz. Persze ebben első sorban az ÜB a hibás. Kiemelnek egy embert, a könyvtárba teszik, de arról nem gondoskodnak, hogy az illetőt taníttassák. Ilyenformán csak tönkretethetik egy ember életét. Másrészt az üzemi könyvtárosoknak maguknak kell kiterőszakolniuk a tanulási lehetőségeket, ha jó könyvtárosokká akarnak válni.

Az említettek egyébként nagyban kérszülődtek az öthónapos iskolára, amit most a főiskolai levelező tagozattal együtt, hirtelen megszüntettek. Ezért most nagyfokú nyugtalanság tapasztalható üzemi könyvtárosaink körében, nem tudják, mi módon képezhetnék magukat tovább. A kérdésre sem a Pedagógiai Főiskola, sem a Tudományegyetem, sem a Széchenyi Könyvtár módszertani osztálya nem tudott válaszolni. Jó lenne, ha a minisztérium — megnyugtatótatásul — közölné ebbeli elképzeléseit.

A rengeteg problémából csak kettőt ragadtam ki: a helyiségek és a könyvtáros kiválasztásának és képzésének kérdését. Hiszem, hogy nem estem a panaszkodós, avagy a követelőzés mostanában divatos, de ellenszenves hibájába. Tudom, hogy kormányunk kulturális téren is hatalmas pénzügyi terheket vállalt magára az utóbbi esztendőben, de itt nem új befektetésekről, hanem éppen arról van szó, hogy a drága pénzen felépített kultúrotthonokat nem arra használják, amire valók! Ne az ÜB terpeszkedjék a legjobb helyiségekben, mint a MOM Kultúrotthonában, hanem adjanak megfelelő szobákat a könyvtárnak. Különben hiába vásárolják meg sok pénzért a könyveket!

Még valamit. Egyes személyeket csupán a példálódzás miatt említettem. Vagyis nem azért, hogy az illetékesek most kimenjenek ebbe a négy-öt üzembe, felülvizsgálni a könyvtári munkát, hanem azért, hogy az egész üzemi könyv-

tárügyet rendezzék végre. A visszas jelenségek alapoka ugyanis az, hogy üzemi könyvtáraink még ma is mintegy »törvényen kívül« állanak. A városi, falusi, megyei és tudományos könyvtárak munkáját szigorú rendeletek szabályozzák, könyvtárosaikról pontos státuszkeret, el látásukról tervszerű költségvetés gondoskodik. Az üzemi könyvtárak munkáját szabályozó néhány, gyakran elavult SZOT utasítást szinte senki sem veszi figyelembe.

Ahány üzemi könyvtárossal beszéltem, mindnek az a véleménye, hogy ezen sürgősen változtatni kell. Az üzemi könyvtáraknak korszerű szabályzatot és költségvetési keretet kell adni; a SZOT pedig próbálja kiharcolni, hogy minden üzemben megfelelő helyiséget kapjon a könyvtár, amit csak felsőbb, népművelési szerv beleegyezésével vehetnek el, akár csak az állami könyvtárak helyiségeit.

GYŐRI GYÖRGY

Egy példamutató szakszervezet

Az üzemi könyvtárosok általában sokat panaszkodnak, hogy a szakszervezetek, a szakszervezeti központok keveset, vagy éppen semmit sem törődnek velük. Magunk is tapasztaltuk, hogy megkérdezve egyes szakszervezetek kultúrnevelési osztályát, gyakran még azt se tudták megmondani, melyik üzemükben ki a könyvtáros. Nos, a Közlekedési és Szállítási Dolgozók Szakszervezete — nem tudjuk, hogy az egyetlen-e — de kétségtelenül kivétel ez alól.

1954. május 15-én, egy szombati napon már másodjában rendezte meg a szakszervezethez tartozó könyvtárosok országos értekezletét. És tegyük hozzá, hogy igen jól.

A konferenciát Budapesten, a Petőfi Sándor Kultúrotthonban tartották, reggeltől késő délutánig, este pedig színházba vitték a résztvevőket. Az értekezletre meghívott könyvtárosok már abból is sokat tanulhattak, ha jól körülnéztek az előadóteremben: a falakon körben hatalmas tablók — az Országos Könyvtáros Értekezlet kiállításáról kérték kölesön őket, s így egy fillérbe se kerültek — szemléltető módon tanítottak a helyes-

kulturált könyvpropagandára, az állomány védelmére, az olvasókkal való foglalkozásra stb., stb.

A konferencia maga helyes és okos középút volt az értekezlet és a szeminárium között. Négy előadás is szerepelt a napirenden, ami egy napra egy kicsit soknak látszik, mégsem volt az, még vitára is maradt elégséges idő.

Horráth Tibor, a Szakszervezet Kultúr-

Baráth Szilveszter, a 3. sz. Autójavító Vállalat könyvtárosa átveszi a jutalmat